

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Tomáše Bláhy

na téma

„Okolnosti vylučující protiprávnost“

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou tradičními instituty trestního práva, kterým je pro jejich nepopiratelný význam věnována poměrně velká pozornost. Přesto existuje řada nedostatečně objasněných otázek, které zasluhují další zkoumání. Vedle problémů spojených s řešením excesů krajní nouze a nutné obrany jde zejména o problematiku speciálních okolností vylučujících protiprávnost, které se mohou uplatnit při výkonu společensky prospěšné činnosti průmyslového nebo technického charakteru nebo v oblasti lékařství či sportu. Je proto záslužné, že práce je orientována na celé spektrum těchto okolností.

Zpracování tématu klade nároky především na důkladnou znalost teoretických otázek zkoumané problematiky. Vedle těchto znalostí je nezbytným předpokladem kvalitní analýzy patřičná orientace v odpovídající judikatuře soudů. Samozřejmostí by mělo být i přihlédnutí k vybraným zahraničním právním úpravám. Autor ve své práci většiny naznačených přístupů v potřebné míře využil. Snad jen autorem zvolený přístup k poznání zahraničních zkušeností nemusel být redukován na německou právní úpravu a trestněprávní nauku, ale mohl poskytnout širší rozhled po zahraničních právních úpravách..

Práce čítá 116 stran vlastního textu, ke kterému je připojen seznam literatury, judikatury a dalších použitých zdrojů. Výklad je rozvržen do pěti kapitol (včetně úvodu a závěru). Jednotlivé kapitoly jsou vnitřně podrobně členěny, což zvyšuje přehlednost textu a usnadňuje orientaci v práci.

Cílem práce, který autor výslovně v úvodu formuluje (viz str. 6), je podat obecně teoretický rozbor trestněprávních institutů souhrnně označovaných jako okolnosti vylučující protiprávnost a s nimi souvisejících otázek. Ze závěrečné části práce (str. 114 a násl.) je však zřejmé, že autorovým záměrem je i zhodnocení platné právní úpravy těchto institutů a případné navržení jejího zdokonalení. Lze konstatovat, že autorovi se podařilo vytčeného cíle dosáhnout.

Po metodologické stránce práce vychází ze studia odborné literatury a judikatury. K analýze jsou využity tuzemské literární prameny a některé německé učebnice. Okruh použité literatury

však mohl být širší. Postrádám v něm jak bohatší výběr tuzemských učebnic, tak některé významnější práce (např. práci Císařové a Čížkové publikovanou v AUC č. 1/1986, dílo Kuchty, věnované riziku, publikované v roce 1997, dílo Fica věnované nutné obraně z roku 2001 aj.) nebo aktuálnější články a statě, zabývající se některými dílčími aspekty problematiky. Předností práce však nepochybně je pečlivá práce s judikaturou.

Autorem zvolená systematika odpovídá celkovému zaměření práce. Východisko rozboru tvoří pojednání o historickém vývoji okolností vylučujících protiprávnost, v němž autor vedle nástinu historických kořenů těchto institutů podrobně charakterizuje jejich vývoj na našem území počínaje Všeobecným zákoníkem o zločinech a trestech z roku 1787. Těžiště práce je v rozboru jednotlivých okolností vylučujících protiprávnost. Autor při něm postupuje podle jednotného klíče, takže rozbor každého institutu obsahuje nejprve jeho obecnou charakteristiku, poté výklad jeho zákonných podmínek a na závěr i některé speciální otázky vztahující se k jednotlivým institutům (např. problematiku automatických obranných zařízení ve spojitosti s nutnou obranou, problematiku okolností vylučujících protiprávnost ve sportu ve spojitosti s přípustným rizikem). Samostatná kapitola je v práci věnována okolnostem vylučujícím protiprávnost v německém trestním právu. Autor tu vedle popisu německé úpravy poukazuje i na propracovanost zkoumaných institutů německou trestněprávní naukou. Závěr práce pak tvoří celkové shrnutí hlavních myšlenek, k nimž autor dospěl.

Práce je solidním zpracováním dané problematiky. Výklad je vyvážený, s důrazem na otázky aktuální, které vyžadují zejména z hlediska potřeb praxe zvláštní pozornost. Při rozboru některých otázek však autor mohl více přihlížet i k odlišným názorům vyskytujícím se v literatuře a mohl se výrazněji zasadit o zaujetí vlastních stanovisek (např. pojetí požadavku subsidiarity uvedené na str. 34 práce není v nauce jednoznačně přijímáno, neboť klade na osobu jednající v krajní nouzi příliš velké požadavky, bezvýhradně není v literatuře přijímáno ani posuzování útoku trestně neodpovědné osoby nebo osoby jednající ve skutkovém omylu jako specifické formy nutné obrany, při níž je zapotřebí, aby se napadený především pokusil se útoku vyhnout, jak autor uvádí na str. 46). Některým otázkám, které autor ve své práci zmiňuje, mohla být věnována větší pozornost (např. vývoji názorů vyslovených v judikatuře na automatická obranná zařízení – viz str. 63 až 64 práce). Ve spojitosti s pojednáním o vyloučení odpovědnosti za sportovní úrazy se autor mohl pokusit nastínit samostatnou skutkovou podstatu sportovního rizika, jejíž zavedení doporučuje na str. 79 práce.

Práce se dobře čte, je psána vyzrálým odborným stylem. Také po formální stránce je zpracována zdařile.

Hodnocení uzavírám konstatováním, že posuzovaná práce odpovídá požadavkům kladeným na práce rigorózní a lze ji proto doporučit k obhajobě.

Při obhajobě by se autor mohl zabývat hlavními rozdíly v pojetí okolností vylučujících protiprávnost v našem a německém trestním právu.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

V Praze dne 7. 12. 2016